

یادداشت اول

آیا امکان تکرار آثاری مثل «مرغ سحر» فراهم است؟

از کودکان خوش‌سخن صوت آواز آید

یوسف هاشمی

«باز از مسجد شهر صوت قرآن آید/با نسیم سحری، عطر ایمان آید» دهه شصتی‌ها و متولدان اوایل دهه ۷۰ این بیت را خوب یادشان است؛ اثری ماندگار که شعرش را احده‌بزرگی شاعر بزرگ آیینی سرود و حمید بهبود آهنگساز «بهمن خونین جاویدان» آهنگش را ساخت. خواننده‌اش هم حسین زاهد نام داشت. در سال ۷۱ که شبکه اول سیما از این اثر رونمایی کرد، موزیک ویدئوها و نماهنگ‌ها معنای امروزی خودشان را نداشتند اما تصاویر استفاده‌شده برای «مرغ سحر» در ذهن همه مانده است.

«مرغ سحر» مسیری را شروع کرد که باعث شد سرودها تا اواسط دهه ۸۰ مدام بیشتر و بیشتر شوند تا جایی که هر روز هفته سرود و در واقع موزیک‌ویدئوی خاص خودش را داشت. همه می‌دانستند که «شش‌شنبه به سینه سرخه!» جالب است بدانید که آهنگساز این آثار کودکان و جذاب استاد محمدرضا علیقلی بوده و کارگردانی‌اش را نیز سیدرضا میرکریمی که حالا یکی از مهم‌ترین کارگردانان کشور است، بر عهده داشته است.

در همان دوره همپورنگ نیز آهنگ‌های خودش را داشت و البته گروه‌های سرود مختلف در برنامه‌هایی چون رنگین کمان و خاله شادونه به شکل مرتب حاضر می‌شدند و با تنوع بسیار سرودهای جذاب مختلفی را اجرا می‌کردند. یکی از تجربه‌های کودکی نگارنده این یادداشت نیز حضور در یکی از همین گروه‌های سرود است که روی آنتن اجرا داشته است. شاید افرآق نباشد اگر بگویم دهه ۸۰ عصر طلایی تولید و پخش سرود در تلویزیون بوده است.

از آن روزها مدت‌زمان زیادی گذشته و به دلایل نامعلومی تولید این گونه سرودها در حوزه‌های مختلف اجتماعی و مذهبی در یک بازه حدوداً ۱۰ ساله مدام کمتر و کمتر شد و مدیران تلویزیون به عنوان مهم‌ترین تولیدکننده و توزیع‌کننده حوزه تصویر رغبت کمتری به ساختن این گونه آثار نشان دادند و سعی کردند سراغ ژانرها و فرم‌های دیگری مانند رئالیستی شو و مسابقه بروند. در نهایت کم‌کاری در تولید محتوای مناسب با گسترش شبکه‌های اجتماعی هم‌زمان شد و کودکان و نوجوانان در دوره‌ای که خبر از محتوای جذاب و مفید داخلی نبود، جذب موزیک‌ویدئوها و آهنگ‌های جذاب خارجی شدند. این فرآیند ابتدا به چشم نمی‌آمد اما در بزنگاه‌های مختلف تغییر سلیقه و ذائقه نوجوان‌ها مشهود شد و خلأ تولیدات جذاب پیش از پیش به چشم آمد.

همین مسئله باعث شد موسیقی به عنوان یک ظرفیت نیمه‌فعال مورد توجه قرار بگیرد. تجربیات شیرینی چون «یاستاده‌ایم» روند تولیدات را بهبود بخشید و بخش‌هایی مانند مرکز موسیقی و بسیج صداوسیما تمرکز خود را روی موزیک‌ویدئوها افزایش دادند.

در این دوره کارهای زیادی با مخاطبان گسترده تولید شد؛ از نماهنگ‌هایی که خواننده‌های مشهور در آن حضور داشتند تا گروه‌های سرود گمنامی که در حوزه کودک و نوجوان فعالیت می‌کردند.

باز خوردهای مثبت باعث شد در کنار گروه‌های سرود باکیفیت، چهره‌های مذهبی محبوب نسل جدید نیز پا به این عرصه بگذارند. محمدحسین پویانفر، رضا هالالی و بشیر حسینی در نماهنگ «مهه هشتادپا» که دو سال قبل منتشر شد، حضور داشتند که البته موجب انتقادات بسیاری شد اما با این حال این مسیر با برطرف کردن ایرادات ادامه پیدا کرد و استقبال کم‌نظیری را رقم زد. استقبال کم‌نظیر کودکان و نوجوانان باعث شد حمایت‌های مالی و معنوی از تولید نماهنگ‌های باکیفیت افزایش پیدا کنند.

تولید برنامه‌هایی چون «هم‌آهنگ» نیز به گسترش و افزایش این ظرفیت دامن زد. این فرآیند سریع که شاید نهایتاً سه سال برده باشد، باعث شد نه تنها گروه‌های سرود تهرانی بلکه گروه‌هایی از سرتاسر کشور مجال خودنمایی پیدا کنند و آثار خود را به شبکه‌های اجتماعی و رسانه ملی روانه سازند؛ آثاری که نه تنها دست‌کمی از تولیدات گروه‌های سابقه پایتخت نداشتند بلکه در عید غدیر که گذشت، نظر مثبت مخاطبان بسیاری را به خود جلب کرد. جالب است بدانید که در اکثر تجربیات قبلی بالا رفتن کیفیت تولیدات در یک فرم خاص، محدود به تهران می‌شد اما کیفیت بالای آثاری که در عید غدیر منتشر شد، نشان داد هنرمندان حوزه موسیقی و کارگردانان این نماهنگ‌ها طی یک فرآیند چندساله، در استان‌های مختلف کشور به بلوغ هنری خود رسیده‌اند. این دستاورد از زنده ماحصل تمرکز رسانه‌ای و مالی در کل کشور است و مزیت‌های بسیاری دارد اما به طور هم‌زمان ممکن است موجب یک نگرانی نیز شود؛ نگرانی از اینکه که می‌بادا تمرکز روی ساخت موزیک‌ویدئوهای جذاب و رنگارنگ باعث نشود مدیران و تهیه‌کننده‌ها از فرم‌های مهم دیگر غفلت کنند و چندسال دیگر با خلأ‌چندیدی در رابطه با تولید حوزه کودک و نوجوان مواجه شویم. چه بسا بهتر باشد حالا که در حوزه نماهنگ به بلوغ رسیده‌ایم، سراغ ظرفیت‌های غیرفعال و نیمه‌فعال در سایر فرم‌ها برویم تا توازن تولید آثار باکیفیت حفظ شود.

روایتی از افتتاح رسمی دفتر «ادبیات پیشرفت» در استان گیلان

گزارش

«گیلان» سرزمین راویان پیشرفت

دفتر هنر و ادبیات پیشرفت حوزه هنری استان گیلان در یک سال فعالیت خود، بیش از ۲ هزار سوره پیشرفت استان در زمینه‌های گوناگون از جمله داماداری، کشاورزی، ورزشی، پزشکی و علم‌وفناوری را شناسایی و تاکنون با بررسی و مصاحبه‌های انجام‌شده با تعدادی از آنها چندین اثر هنری تولید کرده است.

برود، می‌تواند جریان جدیدی شکل بگیرد و ادبیات پیشرفت، پژوهشگران و نویسندگان خودش را داشته باشد.»
دادمان در بخش پایانی سخنانش گفت: «فعالیت اعضای دفتر هنر و ادبیات پیشرفت گیلان در یک سال اخیر الهام‌بخش بوده و این جمع اتفاق جدید و پدیده تازه‌ای را شکل داده است. دفتر هنر و ادبیات پیشرفت گیلان یک سرمایه در جریان فکری، فرهنگی و هنری انقلاب اسلامی در استان گیلان است. این الگو ضمن ادامه دادن به این مسیر، باید مشابه آن در کشور شکل بگیرد.»
وی همچنین افزود: «این رویکرد شکل گرفته در گیلان به همت و تلاش خانم توکلی مسئول دفتر و سایر اعضای آن، پشتیبانی حوزه هنر و ادبیات و گیلان و مجموعه ستادی دفتر هنر و ادبیات پیشرفت کشور، پیشرو، غنی و عمیق است.»

رئیس حوزه هنری انقلاب اسلامی در پایان سخنانش گفت: «سوره‌های پیشرفت گیلان مخاطب را شگفت‌زده می‌کند و این نقطه موفقیت دفتر هنر و ادبیات است که به واسطه روایت‌های خلق شده، مخاطب خاص و غیر خاص را تحت تأثیر قرار می‌دهد.»

مسعود ملکی، فعال فرهنگی و رسانه‌ای نیز در مراسم افتتاحیه دفتر هنر و ادبیات پیشرفت استان گیلان گفت: «سوره‌های پیشرفت و روایت‌های‌شان عرصه جدیدی به تاریخ انقلاب می‌افزاید. آنها مسفران اجتماعی هستند که پدیده‌های جدید با اشتراکات پنهان را برای ما آشکار می‌کنند.» وی همچنین افزود: «دفتر هنر و ادبیات پیشرفت با روایت پیشرفت بومی یک حوزه جدید و ممتاز است و این ظرفیت شکل گرفته در گیلان را باید جدی گرفت و از آن حمایت کرد.»

همچنین در این مراسم نرجس توکلی، مسئول دفتر هنر و ادبیات پیشرفت استان گیلان و تعدادی از اعضای دفتر ضمن ارائه گزارش از عملکرد یک ساله، راجع به آثار و محصولات دفتر توضیحاتی را بیسان کردند. آثاری همچون کتاب درسنامه از ۱۲ سوره پیشرفت استان برای دانش آموزان، کتاب تور پیشرفت، شامل معرفی ۴۱ نقطه پیشرفت استان گیلان و همچنین انتشار کتاب کودک با عنوان مترسک قه‌گوه، بر اساس زندگی یوسف هاشمی‌زاده، کاشف برج هاشمی.

در حاشیه این مراسم علی کاظمی، کاشف برج علی کاظمی، رویان افتتاح دفتر هنر و ادبیات پیشرفت استان گیلان را برید. علی کاظمی یک نمونه از برنج خود را به دفتر هنر و ادبیات پیشرفت حوزه هنری هدیه داد و محمدمهدی دادمان نیز به طور نمادین قابی از خوشه‌های برنج علی کاظمی را به دیوار دفتر نصب کرد.

اجتماعی تبدیل می‌کند و اینجاست که هویت ملی بسط پیدا می‌کند.»
دادمان اذعان داشت: «آنچه از میان خاطرات پیشرفت پیدا می‌کنیم، تجربیات زیادی است که آینده ما را می‌سازند. عنصرهای الهام‌بخشی پیدا می‌شوند که به زندگی انسان‌ها جهت می‌دهند و آنهایی که شنونده این روایت‌ها هستند، فارغ از موضوع و مسئله، از نوع رفتار کنتشرگ پیشرفت، متأثر می‌شوند و الهام خواهند گرفت.»
وی ادامه داد: «روایت مردمی پیشرفت، امید را به مثابه عنصر کلیدی و حرکت‌دهنده، در دل آدم‌ها زنده می‌کند، چون هر کسی می‌تواند خودش را مقایسه کند. ما با انسان هم‌عصر خود مواجه هستیم که گروه‌های زندگی‌اش را باز کرده و توفیقی به دست آورده است.»

رئیس حوزه هنری انقلاب اسلامی افزود: «این روایت‌ها آینده روشن را نزدیک‌تر می‌کند و تصویر دوری را که فضای اجتماعی و جنگ روانی دشمن می‌سازد، نزدیک می‌کند.»
دادمان در ادامه گفت: «آدم‌ها برای حرکت کردن نیاز به تصویر روشنی از آینده دارند. حرکت تا زمانی که مقصد نباشد و امید رسیدن به مقصد نباشد، شکل نمی‌گیرد و بی‌معنی است. روایت پیشرفت کمک می‌کند تصویری شدنی از آینده‌ای روشن ارائه شود. مخاطبان، شخصیت‌های معمولی را می‌بینند که مثل آنها هستند، ولی با تلاش، با کوشش، با خلاقیت، با توکل و با ایمان‌شان توفیقی کسب کرده‌اند که شبیه یک قهرمان با آنها مواجه می‌شوند.»

دادمان در بخش دیگری از سخنانش گفت: «ما غفلت تاریخی در حوزه پیشرفت کرده‌ایم که بخشی از آن طبیعی است. اصل پدیده انقلاب اسلامی در سال ۵۷، دفاع مقدس و دفاع از حرم آنقدر بزرگ بوده و دارای ابعاد مختلف است که همه توجه جریان روایت انقلاب را به خود مشغول کرده است و هنوز هم به قدر سال‌ها، جای کار دارد. بخش دیگری از این بی‌توجهی، ناشی از بی‌توجهی به روایت انقلاب اسلامی به عنوان یک پدیده تمدنی، یک پدیده فرهنگی و یک پدیده همه‌جانبه انسانی بوده که بدون روایت پیشرفت، ناقص است. انحصار روایت انقلاب در روایت انقلاب ۵۷، روایت دفاع مقدس، تصویر درست و کاملی از پدیده انقلاب اسلامی به نامی‌دهد و این غفلت را باید با حرکت مضاعف جبران کنیم.»

دادمان افزود: «بدنه جبهه فرهنگی انقلاب دارای نیروی مستعد، پای کار و مجاهد است که امکان این حرکت مضاعف را به ما می‌دهد. هیچ احتیاجی نیست پژوهشگر و نویسنده ما در حوزه ادبیات انقلاب و دفاع مقدس سراغ موضوع پیشرفت

در جست‌وجوی کیفیت

نگاهی به تولیدات تصویری هنر‌مندان سراسر کشور در ایام عید غدیر

لیلا شکیب‌مهر

دو هفته گذشته هفته‌های پسرکاری برای تولیدکنندگان محصولات صوتی-تصویری مناسبتی بود. سرودها، نماهنگ‌ها، موشن‌ها و کلیپ‌های بسیاری توسط تهیه‌کنندگان مختلف به مناسبت عید قربان و غدیر تولید شد. خیلی از این تولیدات روانه رسانه ملی شدند و از شبکه‌های مختلف سیما به نمایش درآمدند. در این میان دو نکته بسیار پررنگ بوده اول تنوع تولیدات باکیفیت مناسبتی و دوم سهم استان‌های مختلف در ساخت این کارهای مناسبتی و استقبال مخاطبان از آنها.

این روزها مخاطب هدف بسیاری از تولیدات صوتی-تصویری کودکان و نوجوانان هستند. در روزهای منتهی به عید غدیر شبکه‌های تلویزیونی زمان بسیاری را به پخش نماهنگ، سرود و موشن‌های مخصوص کودک و نوجوان اختصاص دادند که تعداد زیادی از آنها نیز از تولیدات موفق دفاتر استانی حوزه هنری انقلاب اسلامی بودند. از بین آنها می‌توان به کمیک موشن «به عشق مولا»، نماهنگ «مرد مردان» و نماهنگ «راه خوشبختی»: از تولیدات استان البرز و همچنین کمیک‌موشن «حسن فرزند غدیرم» تولید شده در کاشان اشاره کرد که همگی از درجه رسانه ملی توسط مخاطبان دیده شدند و مورد تحسین قرار گرفتند.

به همین بهانه و روند افزایشی این نوع تولیدات، در قالب یک یادداشت و یک گفت‌وگوی کوتاه، نظر کارشناسان اهالی رسانه را درباره تولیدات مناسبتی عید غدیر جویا شدیم.

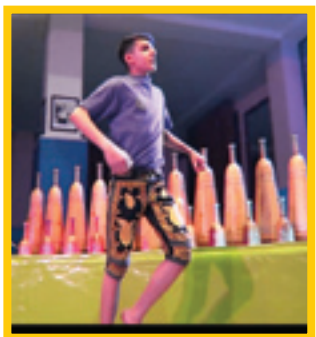
درباره تولیدات مناسبتی عید غدیر

هشدار برای پرهیز از یک دور باطل

زهرا صالحی‌نیا

باید پذیرفت مناسبت‌های تقویمی امکان جذابی برای تولیدات رسانه‌ای فراهم می‌کنند، اما همین مناسبت‌ها اگر در دور باطل تکرار یا غافلگیری زمانی قرار گیرند، یعنی با وجود دانستن اینکه چنین مناسبتی در پیش است، باز هم برنامه‌ای از پیش تعیین شده تدارک دیده نشود، نتیجه مطلوب و در واقع در شأن مناسبت نخواهد داشت. داشتن خط داستانی و کیفیت فرمی برای اثرگذاری بیشتر در تولیدات کوتاه مناسبتی بسیار مهم است.

آنچه ایمن روزها شاهد آن بودیم، تولیدات رسانه‌ای از تمام ایران در زمینه عید بزرگ غدیر

در ایران شیعی بود. توجه به عید غدیر به علت شیعه بودن فضای ایران و همچنین این موضوع که عید غدیر یکی از معدود اعیاد مخصوص شیعیان است، مسئله مهم و قابل توجهی است که تولیدات خوش‌ساخت و باکیفیت رسانه‌ای را می‌طلبد. لازم است این تولیدات تا حد زیادی شادآفرین باشند و خاطره و تکیه کلام جمعی ایجاد کنند. به اعتقاد من این مهم تا حد زیادی

امسال در رسانه ملی برآورده شد. دو نکته در آثار کودک و نوجوان حائز اهمیت است: یکی اینکه در تمامی تولیدات رسانه‌ای چند سال اخیر، نبود نوجوان و مخصوصاً نوجوانان دختر را به وضوح شاهد هستیم، جز در موارد اندک، مانند یکی‌دو کار تولیدی استان البرز؛ این خلأ حضور کاملاً احساس می‌شود. واضح است که نقش نداشتن دختر نوجوان در تولیدات، اثرگذاری کارهای مناسبتی را روی این قشر پایین می‌آورد. نکته دوم هم این است که باید مراقب بود با بالا رفتن حجم تولیداتی که شسور مذهبی ایجاد می‌کنند، مثل سرود و نماهنگ، سهم تولیداتی که اطلاعات دینی را افزایش می‌دهند پایین نیاید و همچنین کیفیت تولیدات فدای کمیت آنها نشود.

مقدمه

یادداشت دوم